

כנס עמותת דורות ההמשך – 21 באוקטובר 2007 צלקות הדור השני – מיתוס או מציאות כואבת?

יו"ר העמותה, שמואל סורק: "אנחנו נורמאליים, אבל מיוחדים".

פרופ' אבי שגיא-שוורץ, פסיכולוג, ראש המרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה:
"הורינו עשו עבודה יוצאת מן הכלל עם חייהם: אין העברה בין-דורית של טראומות, אין בעיות בתפקוד".

גב' דינה ורדי, פסיכותרפיסטית וממקימי "עמך": "בזיכרון העמוק של ההורים נמצאות החוויות הטראומטיות שלהם; זיכרון זה עטוף בעטיפות מגן אך יש לו פרצי ביטוי, בעלי השפעה עמוקה על הדור השני, על קביעת זהותו ועל מאבקו לאינטגרציה בין קטבים של זהות פאסיבית ואקטיבית בשואה".

אודי מירון, מנכ"ל "ענני תקשורת": "אנחנו דואגים להורים, לילדים, רק לא לעצמנו".

שרון מולדאבי, מוזיקאי: "כשחשים מצוקה, תופסים את מקום ההורים: להם מגיע להיות במצוקה, לנו – לא".

אפרים לפיד, לשעבר דובר צה"ל ומפקד גלי צה"ל: "לא צריך לדבר על דורות המשך של השואה. צריך לדבר על דורות המשך של היהדות".

כנס העמותה נערך במוזיאון תל-אביב לאמנות, בהשתתפות מאות חברי העמותה ואורחים, ועסק בסוגיה מרכזית בחייהם ובהווייתם של בני הדור השני: צלקות הדור השני – מיתוס או מציאות כואבת. את הכנס הנחתה מיקי קנטור, חברת הועד המנהל, אשר פתחה בתיאור חוויית האישית כבת דור שני. הכנס אירח את פרופ' אבי שגיא-שוורץ, פסיכולוג וראש המרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה, ואת הגב' דינה ורדי, פסיכותרפיסטית וממקימי "עמך". הפאנל שליווה את הדיון כלל את מר אודי מירון, מנכ"ל "ענני תקשורת", את מר אפרים לפיד, דובר צה"ל ומפקד גלי צה"ל לשעבר ואת מר שרון מולדאבי, מוזיקאי, כולם בני דור שני. הנחתה ציפי גון-גרוס, פסיכולוגית, סופרת ועורכת תוכניות ב"גלי צה"ל", גם היא בת דור שני. הפסנתרן דניאל גלאי הנעים לקהל.

יו"ר העמותה, שמואל סורק

הפעם אנו עוסקים במי שאנו. גדלנו להורים מיוחדים, קורבנות עוול נורא שכל עולמם המשפחתי/חברתי/תרבותי חרב, אשר עמדו בגבורה עילאית במאבק לשמירה על צלם אנוש. גם אנחנו, בניהם, מיוחדים. הגיעה העת לפתוח במסכת דיונים על תסמונת הדור השני, וכיום כבר גם השלישי. מטרתנו היא כי גם בעוד 200 שנה יסופר סיפור השואה כפי שמסופר עד היום סיפור יציאת מצרים.

המנחה – ציפי גון-גרוס

השאלה המרכזית היא שאלה של זהות בן הדור השני: דתית, אישית, לאומית, מנציח או שוכח, מתבייש או לא, שליח מטעם עצמו או לא, ועוד.

פרופ' אבי שגיא-שוורץ

דור השואה לא העביר את הטראומה לדור השני. מחקרים מראים כי בני הדור השני מתפקדים לא פחות טוב מבני גילם ללא רקע כזה, גם בישראל וגם בחו"ל. אין העברה בין-דורית של פתולוגיות וטראומות. למרות הקושי וההתנסויות הנוראיות של הדור הראשון, הם עשו עבודתם כהורים באופן יוצא מן הכלל ולא העבירו את הטראומה, ואפילו הביאו את בניהם לגדילה בכיוון החיובי: יותר אמפתיה ורגישות לאחר. לבני הדור השני יש יכולות, עמידות והצלחה.

דינה ורדי

מול גישת המחקר המובהק, שאינה מצביעה על ריבוי פתולוגיות אצל בני הדור השני, ניצבת הגישה הקלינית. זו מצביעה על כך שחרף התנהגות נורמטיבית ואפילו מצטיינת כלפי חוץ, בתוך נפש בן הדור השני פנימה סערות גדולות. הדואליות הזו היא בבסיסו של הכנס. לניצולים זיכרון יום-יומי, זה הזוכר את הטראומות שעברו ומספר אותן או לא וכולל את דפוס ההסתגלות שלהם, ומנגד - זיכרון עמוק-חושי, האוצר את חוויותיהם הטראומטיות, עטוף בעטיפות מגן, הנותן לפרצי ביטוי לעבור (בסיוטי לילה, בהזדקנות, במצבי משבר). בניהם של הורים אשר הצליחו לבודד יותר את הזיכרון העמוק מתפקדים טוב יותר מאלה של הורים אשר הצליחו בכך פחות. מאחר שזהותם האישית המקורית של הניצולים נקטעה בשואה, בנו לעצמם במהלכה זהות חדשה, אצל חלקם קורבנית ואצל חלקם – לוחמת. הדפוסים האישיותיים וההתנהגותיים של כל אחד מהם עבר לילדיו. הקבוצה הראשונה העבירה לילדיה דפוסים של פאסיביות, אי מימוש פוטנציאל, רף ציפיות נמוך וחרדות, וכן אמפתיה רבה. הקבוצה השנייה העבירה לילדיה דפוסים של הישגיות, היעדר היסוסים ופחד, וצורך כפייתי להתמודד עם הקשיים הגדולים ביותר. הקוטביות שבין הזהויות היא חלק מן המשא של בני הדור השני. נאבקים בתוכם להגיע לאינטגרציה בין שני הקטבים, לדיאלוג ולחיבור ביניהם.

אודי מירון על הקשר בין החיים והמוות: חלק בלתי נפרד מהווייתם של בני הדור השני. דואגים להורים וילדים, אך לא לעצמם. צורך אדיר לספר את סיפור ההורים אך לא לעסוק בעצמם. רק אחרי מותם של ההורים מנסים להתמודד עם מה שעבר עליהם. לא צריך מחקר כדי לדעת שאנחנו מיוחדים, בין היתר בהיעדר היפרדות מן ההורים.

שרון מולדאבי על היות בן הדור השני "נבחר" על ידי השואה: דיאלוג עם ההורה שכבר איננו. תחושות מצוקה מלוות באשם מאחר שהמצוקה – רק ההורים "זכאים" לה. כישורי ההישרדות שהיקנו ההורים. הצורך להבין לא את העובדות המסופרות על ידי ההורים אלא את הפן החווייתי שלהם (חלומות ועוד). להרחיב את הפרספקטיבה. זיהוי פגיעות בנפש בני הדור השני עלול להצריך עוד מספר דורות. כל אחד מאתנו צריך לראות עצמו כאילו הוא עצמו עבר את השואה, אבל צריך לדעת לבחור בחיים.

אפרים לפיד על התרבות שאבדה: צריך לדבר על דורות המשך של היהדות, ולא של השואה, להנציח לא רק את השואה אלא את התרבות העניפה שהייתה לפנייה.

בלה שוטן, חברת הוועד המנהל של העמותה: לא העבירו לנו טראומות, אבל פיתחנו לנו טראומות משלנו. ההורים לא העבירו לנו את הווייתם, אלא אנחנו עיבדנו אותה. אנחנו נתונים בתפר בין דור ראשון לדור שלישי, כאשר הדור השלישי מתקשר עם הדור הראשון היכן שאנו – בני הדור השני – לא הצלחנו.

דעות מן הקהל

- ניצול: צריך למצוא דרך להיפטר מן הפחד האינסטינקטיבי.
- המחקרים הקיימים אינם יורדים לסוף הבעיות של בני הדור השני. הנושא לא נחקר עדיין דיו.
- גם לדור שלישי יש מרכיבים אישיותיים משלו, המושפעים מן השואה.
- ההורים העבירו חוסן, אך לא נתנו ביטוי חיצוני לאהבתם.

פרופ' שגיא-שוורץ

הניצולים איזנו, בעזרת התשתיות התרבותיות שקיבלו לפני השואה, את מה שחוו בהמשך. לדור שני מצב תודעה משלו. נשאלת השאלה מה עבר לדור השלישי, אם עבר.

יו"ר העמותה

נושא השואה מאחד כיום את כל ישראל.
אין ויכוח על הייחודיות של הדור השני לשואה.
העמותה התמקדה, במחצית השנה האחרונה, בעזרה לניצולים הנזקקים.
חוזקו הקשרים עם המוסדות (יד ושם, משרד הגימלאים).
התקבל אישור ניהול תקין.
חזון העמותה: להוות הארגון היציג של דורות ההמשך בישראל.

* *
*